

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за професор по направление Общо и сравнително езиковедие
(социолингвистика с английски език), шифър 05.04.11, обявен в ДВ бл.

21/15.03.2011 г.,

с кандидат доц. д-р **Мария Костадинова Георгиева**

Катедра „Англицистика и американистика”, ФКНФ, СУ. „Св. Климент Охридски”

от доц. д-р **Палма Златева**

Познавам лично доц. Георгиева сравнително отскоро, а по-близки контакти с нея имам след избирането ѝ миналата година за Ръководител на Катедрата по англицистика и американистика на СУ, в която се завърнах на работа след дългогодишна преподавателска, научна и административна дейност в областта на теория и практика на превода, филмов превод и преподаване на български език в Университета в гр. Лийдс, Великобритания. Казвам това, за да обоснова малко по-различния си подход при формиране на това мое становище за качествата на предложената ни за обсъждане нейна кандидатура за професура в горепосоченото направление. Запознах се също така и с рецензиите и становищата на останалите членове на Комисията – социолингвист, психолингвист и четирима специалисти по общо и английско езиковедие и педагогика - които познават далеч по-добре от мен както доц. Георгиева и нейното професионално и творческо израстване, така и нейните трудове и значимостта им в нашия академичен контекст. Ще взема отношение и по някои въпроси, в които като че ли има леко разминаване в техните оценки за силните страни на работите ѝ.

Според *Справката за приносите* на кандидатката, в нейните научни интереси от последните 15 години се очертават няколко основни направления, като главният фокус пада в областта на социолингвистиката и по-конкретно – на ролята на английския език като глобален език за комуникация, теоретичните проблеми и дискусии, свързани с неговата функция на език на глобализацията и особеностите на т.н. „български английски език“ и процесите на смяна на кодовете като следствие от навлизането на АЕ в българския дискурс. Тук ще обърна повече внимание на сборника от статии „Global English in Bulgarian Context“ /1/, където

авторката е събрала основните си публикации по тези теми. Теоретичният подход в практически всички разработки е в рамките на социалния конструктивизъм и по-конкретно – критическия анализ на дискурса, и то не цялостно и изобщо, а именно с оглед на по-ефективното преподаването на английски език на различни възрастови групи носители на българския език. В този смисъл, струва ми се, не бива да очакваме пълна осведоменост в областта на някои от тези аспекти на езикознанието като цяло, а само с оглед на значимостта им за нейната сфера на научна и практико-приложна дейност: преподаването на английски като чужд език в съвременните условия на глобализиращ се свят. М. Георгиева според мен съвсем точно нарича това “сборник”, а не “монография”: второто действително би изисквало не само преработка на самите статии, но и извеждането на теоретичната им основа и нейната разширена обосновка в отделен раздел, както предлага проф. Василева. Главният и най-съществен приносен момент в работата на кандидатката като цяло, надхвърляща тясно националните изследователски рамки, е именно многоаспектният подход към преподаването и освояването на английски като чужд език, включващ елементи на социолингвистичен, прагматичен, психолингвистичен и дискурсивен подход към езика като средство за общуване на хора, различни по възраст, култура, образование и възпитание, носители на различни психологични и езиково-когнитивни рамки, в различни комуникативни ситуации и с различни комуникативни цели. Този подход, материализиран в подходящи езикови програми и учебни пособия, и осъществяван от адекватно образовани за целта преподаватели, доказва несъмнените си предимства и именно тази част от, бих казала, вдъхновената работата на М. Георгиева на всички равнища на процеса на обучение ѝ носи най-изразено международно признание, както се вижда от публикациите ѝ и от участието ѝ в международни форуми. Поточният метод на производство на учебници и помагала по английски език за продажба и разпространение по целия свят, без оглед *на* и опора *в* майчиния език на обучаемите и преподаван от носители на английски без никакви познания на езика и културата на обучаемите, превърна преподаването на английски език във втората по печалби индустрия на англо-говорещия свят. И макар самите англо-говорещи преподаватели на английски като чужд език все повече да се убеждават в

неадекватността му и да се обръщат за помощ до такива научни области и подходи, с които отдавна вече работим ние, представителите на т.нар. “малки езици”, на всички приемни кандидатстудентски кампании все още се сблъскваме с “продуктите” на безкритично внесени и употребявани в доста наши училища, иначе нелоши сами по себе си, учебници по English for communicative purposes. За това по-подробно говори в рецензията си проф. Л. Грозданова.

Като особено значим виждам и факта, че авторката разглежда влиянието, преподаването и усвояването на английския език, както и проблемите на межкултурния диалог, като последица от непрекъснато „свервяване“ на използваните езикови стратегии със собствената, родноезикова културна референтна рамка, като се започне от ранните детски години. Тук безспорно помага и чисто житейският опит на доц. Георгиева да наблюдава израстването и усъвършенстването на говорните умения на децата в нейното собствено семейство, както и наблюденията и работата и с корпус материали от живия говорим език в различни междуетикови комуникативни ситуации. Интересни и важни за практиката на преподаване са и изводите ѝ, въз основа на тази работа, за разликата в комуникативното поведение на различни възрастови групи и използваните от тях модели за междуетиково превключване, а оттам и за разликите в т.нар. “междинен английски” - явление, за което под друга формулировка се говори и в теорията на превода.

В работата на кандидатката по въпросите за разнородните аспекти на влиянието на английския като език за международно общуване се говори за многообразието от фактори, които определят това влияние, сред които един, и то не най-важният, въпреки твърдението в рецензията на акад. Виденов, е икономическата хегемония на САЩ – нещо, което също претърпява съществена промяна понастоящем. Можем само да бъдем благодарни може би, че поне в рамките на нашия жизнен път китайският език - въпреки шеметното развитие на китайската икономика в наши дни - едва ли ще го измести като език на глобалната комуникация, както не успя да го стори японският в периода на “японското чудо”. Макар че може би трябва вече да започнем да подтикваме внуците си да учат китайски. Това в рамките на шегата, но структурните особености на английския,

наред с всички останали фактори, също го правят удобно средство за над-национална комуникация: според британския епистемолог М.Харпър (M. J. Harper, **The History of Britain Revealed : the Shocking Truth about the English Language**, Icon Books 2006), английският език не е директен наследник на англо-саксонския, доразвит под влияние на френски и латински, а lingua franca на различните племена, населявали британските острови, структурно опростен и полеснодостъпен вариант на техните езици, утвърдил се под влиянието на различни исторически развиятия и като средство за писмена комуникация на едно по-късно ниво на национална интеграция. Британия като мини-модел на днешното “глобалното село”? Тази impromptu хипотеза никак не противоречи на някои от откритиите от М. Георгиева основни промени, които според нея оказват влияние върху протичащите социални и социолингвистични процеси, а именно промяна в понятията за пространство (близо-далеч) и време (минало- настояще- бъдеще), поради заличаване на пространствените и времеви граници от електронните форми на комуникация; културна и езикова хибридизация на социалните и комуникативни практики и заличаване на границите между „локалното” и „глобалното”, както по отношение на стоки и услуги, така в ценностната система на обществото (стр.12). Подобна хибридизация обаче в условията на нации и индивиди, държащи да запазят културното си своеобразие, дори когато могат да осъществяват комуникация на глобално равнище със средствата на глобално езиково средство, ще обрича разпространението на “опростен английски” и ще води до съществуването и дори до разцвета на междинни варианти от рода на Spanglish, Chinglish, и др. варианти на “междинен английски” – както сочи изследователската дейност на доц. Георгиева.

Дори тези няколко резултата от нейната научно-преподавателска дейност по чуждоезиково обучение, винаги свързана с реалността и непрекъснатите промени и нови насоки в живота ни (само ще спомена тук и международно признатото й *Помагалото по канадистика* и курса по *Прагматика на английски език за електронно обучение*.) ми дават основание да смятам, че кандидатката заслужава званието “професор”.

25/08/2011

доц. д-р Палма Златева